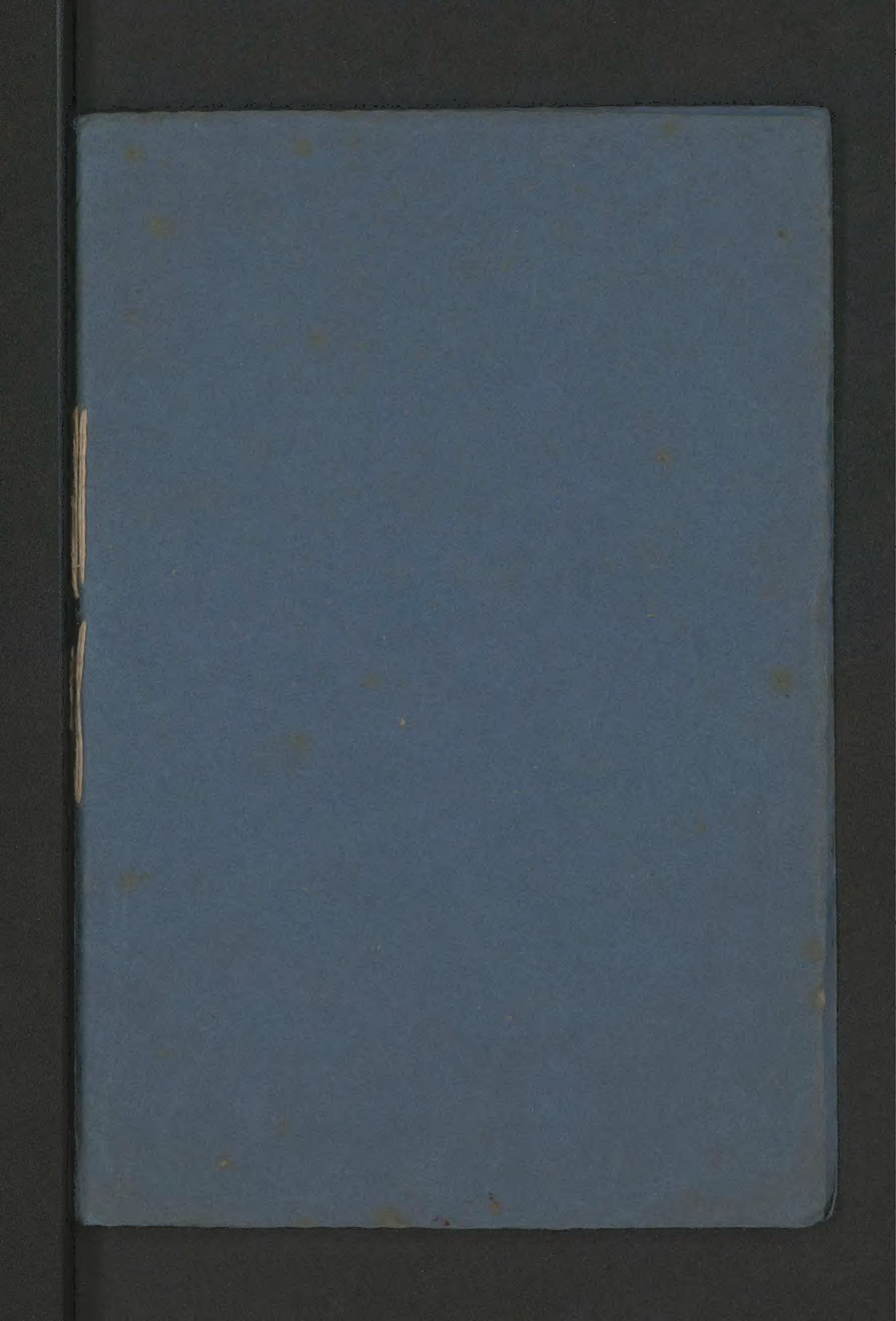

Nalus Maha-bharati episodium.

Liber primus.

Sloc. 1. बृहदश्व उवाच – vor a u. tönenden Cons. wird aus der Endsilbe as – ô, vor andern Voc. als a wird das Schluß स abgeworfen – vor dumpfen Cons. u. einer Pause wird das स in der Endsilbe as mit ः behandelt – Bopp. 76.

वच् dicere, loqui

आसीद् 3 sing. impf. paras. von: अस् esse – fuit.

[राज् splendere] राज् m. राज राजन् m. rex.

नाम adv. 'nomine' videtur esse acc. vocis नामन् nomen

सु par. atm. generare – सुत filius – in du. et pl. liberi utriusque sexus सुता f. filia.

बल m. 1) vis, robur 2) exercitus. बलिन् adj. (bala suff. in) vi, robore praeditus, fortis, robustus.

पद् atm. ire – पद् m. u. पद n. pes –

पद् c. उप 1) convenire, devere cum Loc. peri; 2) fieri, esse c. Dat. rei – उपपन्न 1) aggressus 2) frequentissime praeditus.

गुण m. 1) qualitas, bona qualitas, virtus. 2) nervus arcus /गुणिन् adj: bonis qualitatibus praeditus.) गुणैः für gunais, weil Schluß स nach einem andern Voc. als ā vor tönenden Cons. u. vor Voc. in r übergeht, vor einem fg. r aber ganz abgeworfen wird u. der Endvoc. verlängert.

इष् par. in den 4 specialtemp. wird इछ् substituirt – desiderare velle – part. इष्ट desideratus, carus, dilectus. ischtai für ischtair wie istais.

रूप n. forma 2) pulchritudo; 3) natura, indoles – davon रूपवत् adj. (c. suff. वत्) formosus, pulcher.

7.8.1853.

अश्व m. equus — कोविद adj. gnarus (rad. विद् scire)
2. स्था par. (तिष्ठामि) 1) stare, 2) perstare, adesse, versari

(manas d. geist r. man [manushya, mensch] mânava
मनुज m. (e मनु Manus ज natus) a Manu orindus, homo. r. jan
इन्द्र m. Indra 2) rex, imperator (in fine compositorum — über [illegible] cf. 34
मूर्धन् m. caput. cf. § 191. anm.
देव Deus
4. पति m. (a rad. पा regere) 1) dominus, 2) conjux, maritus. § 164 πόσις Oppert 153.
इव adv. 1) sicut 2) post verba quasi — yathâ — thâ u. tham bilden adv. der art u. weise aus pronominalst. p. 329.
उपरि super, praep. c. gen. — उपर्य vocal der Voc. i, î u, û; ṛ ṝ vor einem unähnl.-Voc. in der suffix, fallbeis. übergehen.
सर्व quivis, omnis.
आदित्य m. 1) sol adj. [illegible] der Sonne
तेजस् n. (r. तिज् acuere, tolerare) 1) splendor 2) vis, robur.
3. ब्रह्मण्य adj. Brahmae (Deo) addictus, Brahmae cultor, pius.
[ब्रह्मन् 1) Deus Brahma; 2) Brahmanus, homo primi i.e. sacerdotalis ordinis. 3) n. summum incorporeum numen, causa primitiva.]
वेद m. (r. विद् scire, suff. अ) scripta sacra, quattuor numero
[वेधस् m. deus Brahma 2) Vishnus 3) Sivus —
विद् scire, noscere, cognoscere
ध geht vor य u. ह in य über.

? शूरो शूर § 61 heros

निषध m. pl. Nishadhi, nomen regionis
मही f. terra (r. मह् pro महत् magnus) terra.
अक्ष n. 1) oculus 2) talus
प्रिय adj. (r. प्री diligere) dilectus, carus, gratus;
2. सत्यवादी वादिन् § 198
[सत्यवाच् adj. [सत्य verus वाच् sermo] verum sermonem habens, veridicus.]
अक्षौहिणी f. exercitus completus, justum peditum, equitum, currum et elephantorum numerum continens [अक्ष currus ऊहिणी collectio
4. आप् 1) adipisci, nancisci 2) attingere aliq. locum, pervenire — ईप्स् Desid. irr.
[वृ eligere]
वर 1) adj. praecipuus, insignis, excellentissimus, optimus
2) subst. electio, beneficium. —
नारी f. [नर vir] femina. nri nara nârî
उदार adj. generosus, liberalis, ingenuus
यम् par. refrenare, cohibere — c. सम् coërcere, opprimere pr. yacchami
इन्द्रिय n. sensus (videndi, audiendi)
रक्षित m. servator, tutor, dominator
[r. रक्ष् par. servare, custodire]
धन्विन् m. arcitenens, sagittarius dhanus, d. bogen.
[r. धनु arcus]
श्रेष्ठ adj. optimus (ab inusitato posit. श्र
nur dw साक्षात् adv. (r. अक्ष oculus) in conspectu, coram
leibhaft साक्षादिव adv. plane ut — स्वयम् indecl. ipse.
manu

sl. 5. एव adv. etiam, certe, nempe ~~nunquam~~, velut.
भीमपराक्रम adj. terribilem fortitudinem habens
(r. भी timere पराक्रम vis) [illegible]
प्रजा f. (r. जन्) 1) progenies
काम (r. काम्) amor, cupido, cupiditas, voluntas
2) Deus amoris.
स 1) stirps nominat. sing. masc. Pron. तद् a quo
fem. सा
च conj. quae verbis sententiisque jungendis semper postponitur. et, repetitum et – et, tum – quum –
6. अर्थ m. 1) res, materia; 2) divitiae opes 3) [illegible]
4) causa, ratio – अर्थम् अर्थेन अर्थाय अर्थे praepositionis vice funguntur, ut latinum causa, gratia c. gen. aut in compositione cum nomine recto.
पर 1) alius 2) remotior, ulterior 3) eximius, praecipuus, altus, altissimus, summus – 4) hostis.
यत्न m. (r. यत्) opera, nisus, studium. [illegible]
कृ par. atm. agere, facere, exercere. – 8te Cl. § 334
सुसमाहितः सु wohl, sehr, von sam u. a - dhâ ponere
hita part. praes. etwa 'zusammenlegen'
samâdhâna die Aufmerksamkeit
गम् (in quatuor prioribus temporibus substituit गछ्) ire, adire, proficisci – cum अभि adire aggredi – § 297. 88.
ब्रह्मर्षि Brahmanicus sapiens
(ऋषि m. sapiens, sanctus)
[दम् domare par.]
भारत m. Bharati proles
7. तोषयामास caus. pf. von तुष् gaudere – exhilarare (caus.) [illegible] 10 Cl.
धर्म m. (r. धृ ferre 1) jus, justitia, officium
2) nomen Dei Yami

महिषी f. 1) femina bovis bubali (महिष m. bos bubulus) 2) uxor regis. –
सह praep. cum c. instr.
सत्कार m. hospitium 2) curatio, veneratio, cultus (r. कृ facere, praef. सत् bonum, suff. अ)
सुवर्चसम् von सु praef. adj. et adv. bonus "
वर्चस् n. splendor – r. वर्च् splendere atm.
8. सद् sidere, considere = transl. tabescere, fatiscere, perire, c. प्र 1) propendere, inclinare, favere प्रसन्न propensus; propitius – § 592.
सभार्य adj. (e स cum et भार्या uxor) qui est una cum uxore
वर (r. वृ eligere) 1) adj. praecipuus, insignis 2) subst. m. 1) electio, 2) beneficium.
दा par. atm. dare – dadau § 390.
कन्या f. 1) filia 2) puella रत्न n. gemma, margarita
कुमार m. puer, qui ad quintum annum nondum pervenit cf. 65
यशस् n. gloria.
9. भीम adj. timendus, terribilis.
10. तु vero, autem, conj.
यशस् n. gloria. श्री f. 1) dea Lakschmi 2) fortuna 3) pulchritudo, gratia, venustas.
सौभाग्य n. (a सुभग felix suff. य) felicitas, fortuna,
लोक m. (rad. लोक) 1) mundus 2) animans.
मध्य m. n. 1) medium, 2) medium corporis – मध्यम 1) adj. medius 2) m. n. i. q. मध्य
11. अथ 1) at in initio sententiae 2) et, etiam
वयस् n. aetas.
दास m. servus, famulus (dâs dare, porrigere) dâsî serva

समलङ्कृतम् - कृ agere, facere, exercere - cum. अलम् (satis) ornare

सखी amica, socia feminarum f.

पर्युपासच् - आस् atm. sedere. cl. 2. cum उप praef. परि (पर्युपास) 1) circumsedere et trop. colere 2) adesse — य cf. v. 61

शची f. Satschia Indri uxor

12. तत्र adv. ibi, hic, illic 2) illuc, in illum locum.

स्म 1) explet. Tempus praesens hac particula saepe praeteriti accipit significationem 2) pro स्मस् sumus.

राज् Par. atm. Cl. 1. splendere

आभरण n. (r. भृ ferre suff. अन) ornamentum, ornatus

भूष् ornare Cl. 1. et 10 - Par. भूषित ornatus

अनवद्याङ्ग adj. pulchris membris, pulchro corpore praeditus. [अनवद्य (avadya nicht tadel) non humilis, non vilis, ex अन् et अवद्य humilis, vilis. - अङ्ग membrum, corpus]

विद्युत् f. fulgur (r. द्युत् fulgere praef. वि)

सौदामिनी f. pro सौदामनी fem. a सौदामन e nube ortus) fulgur.

13. अतीव adv. (ex अति et इव sicut, hic pleon.) valde.

पद् cum. सम् pervenire 2) fieri सम्पन्न 1) qui pervenit 2) factus 3) praeditus.

श्री f. 1) dea Lakschmia, Wischnui uxor 2) fortuna, felicitas 3) pulchritudo, gratia, venustas.

आयत adj. longus (r. यम् suff. त)

locana लोचन n. (r. लोच् c. अन) oculus praesertim in fine compositorum.

यक्ष m. Yakschus, nomen Geniorum, qui Kuveri, Dei divitiarum, sunt ministri ejusque horti divitiarumque custodes.

तादृश् adj. talis § 263

क्व adv. 1) ubi? 2) c. sequente अपि alicubi

क्वचित् adv. (suff. चित्) alicubi; repetitum ubique.

14 अपि conj. 1) etiam, adeo 2) etiamsi 3) igitur 4) vero, autem 5) an, num.
अन्य alius. § 250. pûrvam adv. früher vorher Gr
पूर्व adj. 1) prior, primus, superior 2) orientalis § 255.
वा adv. 1) vel, sicut Latinorum ve postponitur - vâ-vâ sive-sive cum antecedente atha vel yadi saepe ita construitur ut haec voces sensu vacent atque particulae vâ solum ut fulcrum inserviant 2) sicut
श्रु audire Par. 17. 5. —
चित्त n. mens, animus, cogitatio - R. चित् -
प्रमाथिन् adj. qui agitat, commovet, tremefacit R. मथ् praef. प्र suff. इन.
बाल m. puer, parvulus, infans - बाला f. puella, parvula 2) femina.
सुन्दर pulcher; fem. â et î
15. शार्दूल m. tigris, in fine compos. optimus, praestantissimus.
अप्रतिम adj. similitudinem non habens, incomparabilis - v. ex a priv. et pratimâ f. similitudo.
कन्दर्प m. nomen Anangi, Dei amoris. Name d. Liebe
[मूर्ति f. corpus.] मूर्तिमत् adj. corporeus - suff. mat.
16. समीप propinquitas.
तु conj. vero, autem - sed, contra - expletiv. -
प्रशशंसुः शंस् celebrare

कुतूहल n. voluptas पुनर् adv. 1) iterum denuo, rursus 2) retro 3) adhuc
भूत् §. 372-374
शृण्वतोः § 342. सततम् adv. semper, aeterne [satata aeternus]
अन्योन्य (ex अन्यस् nom. masc. ab. अन्य quod hac in compositione generis fem. et neut. locum quoque tenet, maximam partem quidem nominativi, nonnunquam vero etiam obliquorum casuum vim habens - et अन्य quod hac in compositione in obliquis singularis casibus solum usurpatur, cf. einander et ἀλλήλων) mutuo, invicem, vicissim, alter alterius, alter alteri, alius alius —

प्रति praep. inseparab. et separ. contra, e regione, versus, retro, ad – c. accus. – [illegible]

वर्ध् Cl. 1. Atm. crescere, adolescere – c. वि idem.

हृच्छय m. (qui in corde jacet vel dormit – hṛd cor, śaya qui jacet, dormit a r. śī suff. a) amor et deus amoris.

18. तदा tunc, tempore –

धृ Cl. 10 Par. Atm. ferre, sustinere, putare, memoria tenere p. 206, 561

अन्तःपुर ex antar, inter, intus et pura, urbs – interior pars domus, ubi feminae habitant, gynaeceum. – [illegible]

वन silva n. § 38.

रहस् (r. रह् suff. ăs) 1) subst. n. secretum, occultum locus occulto 2) adv. secreto, clam.

19. ततस् adv. (r. त r. 244 suff. tas) 1) inde, ab hoc tempore. [illegible]

जातरूप n. (natam formam, pulchritudinem habens e जात et रूप) aurum.

परिष्कृत adj. ornatus (Part. pass. a कृ praef. परि [circum] inserto ष् enphonico)

चर् Cl. 1. Par. 1) ire, incedere, ambulare – c. वि ambulare, per-agrare.

ग्राह Cl. 9. capere, sumere cf. 320, 392 – arripere, tollere

पक्षिन् m. avis (पक्ष auch part. 1) latus, 2) m. n. ala)

20. अन्तरीक्षग adj. avis (अन्तरीक्ष per aër, ग iens a r. गा)

व्याजहार (von हृ Cl. 1. Par. Atm. rapere, abripere 2) afferre, apportare) c. â praef. वि = व्याहृ dicere, loqui, clamare, vociferare – § 397.

हन्तव्यं cf. § 555.

करिष्यामि § 440

प्रिय adj. (r. प्री diligere, suff. a) dilectus, carus, gratus

21. सकाश m. (e सं cum et काश e r. काश् splendere) propinquitas, praesentia
कथ् Cl.10. Par. dicere, loqui, memorare, narrare.
यथा (a stirpe relat. य suff. था) 1) adv. sicut; repetitum utrumque; 2) conj. ut.
पुरुष m. 1) vir, mas, homo; 2) famulus, minister; 3) anima, animus; 4) nomen arboris.
मन् Cl.4. Atm. 1) cogitare N.I.21 (ubi metri causa Par.) 2) putare, credere; 3) aestimare
कर्हिचित् adv. (कर्हि quando [stirps interr. क]) et suff. चित) unquam, plurimum in constructione cum न ad exprimendum nunquam

22. एवम् adv. sic, ita.
वच् Cl.1 et 2. Par. (anom. v. r. 218) dicere, loqui
सृज् Cl.6. Par. Atm. dimittere, deponere; 2) facere, efficere, creare.
c. उत् 1) emittere, projicere
समुत्पत्य v. r. 565. 566

23. अन्तिक n. propinquitas (fortasse ab अन्ति = ἀντί, ante et क descendit)
पत् Cl.1. Par. cadere cum Loc. loci – c. नि deorsum cadere, descendere (ex aura)
गरुत्मत् m. avis (गरुत् m. ala)
गण m. turba, caterva.
अद्भुत 1) adj. admirabilis 2) n. mirum, miraculum, portentum, prodigium.
वै particula expletiva.
दृष्ट्वा cf. r. 93. 563.
वृ Cl.5. Par. Atm. 1) tegere 2) circumdare 3) eligere
c. आ tegere, circumdare – आवृत tectus, circumdatus.
हृष् Par. Atm. Cl.4. gaudere हृष्ट et हर्षित gaudens
खगम m. avis (ख n. aër गम iens – in aëre iens)
त्वर् Cl.1. Atm. interdum Par. festinare
क्रम् Cl.1 Par. (krâmâmi r. 577) ire, progredi – c. उप Atm. incipere.

25. सृप् Cl.1. Par. ire – c. वि discedere, digredi, dispergi.
प्रमदावन n. nemus voluptarium regium (मद् Cl.1 atm. ebrium esse, mente raptum esse प्रमदा femina)
एकैकशस् adv. singulatim (एकैक [एक + एक] singulus).
द्रु Cl.1. Par. currere, fugere द्रुतम् adv. celeriter – c. उप praef. सम् (समुपद्रु) id.
26. धाव् Cl.1. Par. Atm. currere – c. उप praef. सम् (समुपधाव्) accurrere.
मानुष (a मनु producto [illegible] et suff. ष pro स v.r. [illegible]) 1) homo, 2) adj. (fem. ई) humanus.
गिर् f. (r. गॄ sonare) vox.
ब्रू Cl.2. Par. Atm. dicere, loqui c. Acc. rei et pers. cum gen. (vel dat.?) pers. – cf. n. 21 f. –
27. सदृश adj. (f. ई e स in initio compos. cum [illegible] et दृश्) similis.
28. यदि conj. 1) si 2) an, num – ob
भार्या f. (sustentanda, nutrienda a.r. भृ suff. य) uxor (cf. भर्तृ maritus)
सर्वथा cf. 283. 78.
वरवर्णिनी f. (a वरवर्ण = वर (praecipuus) + वर्ण (color) femina insigni colore vel ordine vel virtute vel qualitate vel forma vel pulchritudine, excellentissima femina.
फल n. fructus
जन्मन् n. nativitas, ortus. cf. 191.
इदम् cf. 247.
29. (हि Cl.5. mittere) हि conj. enim 2) partic. interrog. 3) explet.
उरग m. serpens (उर pectus ग iens)
दृष्टवती cf. 583. 183.
30. शिष् relinquere, c. वि praef. distingui, meliorem esse विशिष्ट distinctus, praecipuus, egregius.
सङ्गम m. congressus, conventus (r. गम् ire)
31. वद imper. 2 ps. sing. von वद् 1. u. 10 Cl. Par. Atm. dicere,

32. अण्डज m. avis, ovo natus (अण्ड ovum ज natus)
इति adv. sic.
ख्या Cl. 2. Par. dicere, appellare
उप Praep. insep. ad; प्रथम primus cf. r. 236.
सर्ग m. 1) creatio 2) natura (r. सृज् dimittere, creare)

Liber secundus.

1. प्रभृति adv. in posterum (c. antecedente abl. vel forma in तस् vel compositi membro ablativi vice fungente ततःप्र — abhinc in posterum, inde ab hoc tempore.
(स्वस्थ) स्वस्थ adj. (in suo i.e. in se stans, versans, e स्व et स्थ) 1) sui compos 2) sanus, salvus.
2. (चिन्त् Cl. 10. Par. Atm. cogitare, perpendere, considerare)
चिन्ता f. cogitatio.
पर 1) alius 2) remotior, posterior 3) eximius, praecipuus, altus, altissimus, summus — cf. 598.
दी Cl. 4. Atm. perire, evanescere दीन (r. 542) consternatus, perturbatus, miser, moestus, tristis.
वदन n. (r. वद् suff. अन) os, vultus
कृश adj. (r. कृश् attenuare) macer
निःश्वास m. (r. श्वस praef. निर् gemere) gemitum.
3. ऊर्ध्वम् aut उर्ध्वम् adv. (म् finale accusativi signum est, quod in initio compos. abjicitur v. r. 618) sursum.
दृष्टि f. visus. ध्यान n. (a r. ध्यै suff. अन) contemplatio, meditatio.
मद् Cl. 1. Atm. ebrium esse, mente captum esse मत्त ebrius, demens
c. उत् - उन्मत्त (r. 58) demens
दर्शन n. (r. दृश् suff. अन) visus, conspectus.
पाण्डु 1) adj. pallidus
क्षण m. 1) temporis spatium 2) momentum क्षणेन adv. statim.
विश् Cl. 6. Par. intrare - c. आ id. आविष्ट affectus
चेतन n. (r. चित् [illegible] नु) mens, animus. f. cogitatio, mens

4. शय्या f. (r. शी suff. या 560 r.) actio jacendi vel dormiendi 2/ lectus, lectulus.
आसन n. (r. आस् sedere) 1) sessio, 2/ sedes.
भोग (r. भुज् edere) 1/ fructus, perceptio, voluptas 2/ orbus.
रति f. (r. रम् gaudere) voluptas 2/ uxor dei Anangi –
विद् Cl. 6 Par. Atm. adipisci, invenire
नक्तम् adv. nocte (ut videtur a नक्त quod in nonnullis compos. solum occurrit, signo accus. म्)
दिवा adv. die (ut videtur instr. vocis दिव्)
शी Cl. 2. Atm. (anom. r. 577) jacere, dormire cf. 213. 749.
रुद् Cl. 2. Par. Cl. 6 Par. Atm. flere. [illegible]
5. आकार m. (r. कृ facere praef. â) species, forma, facies.
ज्ञा Cl 9 (r. 346) scire, noscere, cognoscere
इङ्गित n. gestus.
जन m. vir 2) sing. et pl. homines, die Leute – populus
6. ईश्वर m. (r. ईश् Cl. 2. Atm. dominari, imperare) dominus.
7. कार्य (r. कृ) 1/ faciendus 2, n. negotium, officium. –
किमर्थम् adv. (r. किम् quur et अर्थम्) cur, quam ob rem.
अद्य adv. hodie, nunc. r. 617.
अति praef. 1/ in compos. cum radicibus = super, supra, trans, ultra 2/ in comp. c. nomin. id. et valde.
लक्ष् Cl. 10. Par. Atm. videre, animadvertere, observare – Pass. videri, speciem habere
8. ईक्ष् Cl. 1. Atm. videre, intueri – c. सम् 1) videre, observare, 2/ respicere.
पाल m. (r. पाल् Cl. 10. servare, tueri) servator, custos, dominus, rex.
यौवन n. (युवन् juvenis) juventus. [illegible]
पश्य् Par. videre, in specialibus tempp. substituitur pro दृश्.

9. मन्त्र् Cl. 10. Par. Atm. 1) corroborare 2) consulere, deliberare
c. नि praef. मन्त्र् (न्निमन्त्र) invitare, advocare.
इ Cl. 2. Par. (et praef. अधि Atm.) ire – c. अनु sequi, comitari
अन्वीयताम् 3 sing. imper. Atm.
अयम् cf § 247.
वीर m. heros. प्रभु m. (r. भू praef. प्र et correpto ऊ)
dominus, excelsus, augustus.
10. पार्थिव (a पृथिवी terra) 1) adj. terrenus (f. ई) 2) m.
princeps, rex.
abhijagmus cf. 412.
शासन n. (r. शास् suff. an) jussus, dictum, praeceptum.
11. हस्तिन् m. (हस्त m. manus, elephanti proboscis) elephantus.
रथ m. 1) currus 2) heros
घोष m. (घुष् proclamare, pronunciare Cl. 1, 10 Par.) 1) sonus,
strepitus, 2) pastoralis sedes.
पूर् Cl. 10 Par. 1) implere 2) tendere arcum.
वसुन्धरा f. (वसु res, divitiae धर tenens, ferens) terra
विचित्र adj. 1) varius 2) admirabilis, stupendus.
माल्य n. (माला f. sertum florum suff. य) id.
आभरण n. (r. भृ) ornamentum, ornatus.
बल n. 1) vis, robur. 2) exercitus.
12. बाहु m. brachium.
अर्ह adj. dignus c. acc. (r. अर्ह् Cl. 1. Par. dignum esse.
पूजा f. (r. पूज्) honor, reverentia, veneratio, cultus.
वस् Cl. 1 Par. interdum Atm. (anom. r. 577) habitare
cf. r. 414. 435. 459.

13. एतस्मिन्न Loc. sing. mas. von एतत् Pron. hic. cf. 62. 247.

काल m. tempus. सुर m. deus. ऋषि m. sapiens, sanctus.
अट् Cl. 1. Par. Atm. ire, incedere

14. प्रज्ञा f. (r. ज्ञा) intellectus, intelligentia, sapientia
व्रत m. n. (r. वृत (vrt) ire ?) votum, devotio, pietas.
भवन n. (r. भू) domus, palatium ocvarajasya - Bopp. R. 214
विश् Cl. 6 Par. intrare. Atm.

15. अर्च् Cl. 1 et 10. Par. Atm. honorare, venerari, colere. cf. 563.
कुशल adj. salvus, felix, prosper - 2) n. salus, fortuna, prosperitas.
अव्यय adj. (अ priv. et व्यय m. interitus, exitium - r. इ ire praef. वि) interitus, exitii expers.
प्रछ Cl. 6. Par. Atm. (पृच्छामि, पृच्छे r. 301) interrogare.
अनामय (अन priv. आमय m. morbus) 1) adj. sanus, salvus, valens 2) subst. n. sanitas, salus, valetudo.
विभु m. (r. भू praef. वि, correpto u r. 49) excelsus, dominus.

16. कृत्स्न adj. totus, omnis, universus.
नृप m. (viros, homines regens e नृ et पा 1) bibere (Cl. 1) 2) Cl. 2, servare, regere) princeps, rex.

17. धर्म m. (धृ tenere) jus, officium - nomen dei Yami
त्यज् Cl. 1. Par. deserere, abjicere.
जीवित n. vita - r. जीव् Cl. 1 Par. Atm. vivere.
योधिन् adj. a r. युध् Cl. 4. Atm. pugnare.

18. शस्त्र n. (r. शस् occidere Cl. 1 Par. suff. त्र) 1) telum in universum 2) sagitta.
निधन n. occasus, exitium.
अपराङ्मुख adj. (अ priv पराङ्मुख aversum os habens - पराक् retrorsum मुख n. os, vultus) retrorsum, aversum os habens.

अक्षय adj. liber ab exitio, sempiternus (क्षय m. exitium)

19. दय् Cl. 1. Atm. amare, diligere दयित dilectus.

अतिथि m. hospes (gast). –

20. भाष् Cl. 1. Atm. interdum Par. loqui, dicere – c. प्रति 1) id. 2) respondere, explere propositum.

क्षित् m. (r. क्षि habitare Cl. 6. Par. suff. त् r. 573) dominus, imperator, in fine compos.

21. समतिक्रम् transgredi, superare (r. क्रम्

योषित् f. femina.

22. नाचिरात् adv. (न non, चिरात् dic abl a चिर adj. longus, de tempore) mox, brevi. –

भविता

पुत्र m. filius –

23. अर्थ् Cl. 10. Par. petere, postulare. – c. प्र petere, appetere.

काङ्क्ष् Cl. 1. Atm. nonnunquam Par. desiderare, optare.

विशेष m. (a r. शिष् distinguere) 1) differentia, discrimen, distinctio विशेषेण praecipue 2) species, genus.

निषूदन n (r. सूद् occidere) occisor, in fine compos.

24. साग्निक adj. (स et अग्नि Agnis suff. r. 597) cum Agni conjunctus. –

अमर (अ priv. मर moriens, quod separatim non invenitur a r. मृ mori) 1) adj. immortalis 2) m. deus. –

25. ब्रू Cl. 2. Par. Atm. (r. 317) dicere, loqui.

हृष् Cl. 4. Par. Atm. gaudere. हृष्ट et हृषित 1) gaudens, laetus

26. वाहन n. 1) actio moderandi equos. 2) currus (in comp.)
(वह् Cl. 1. trahere, vehere वाह m. 1) equus 2) currus.

सह praep. cum c. Instr (r. सह् Cl. 1. P. A. sustinere, ufferre)

27. समागम m. (r. गम् ire c. आ praef सम् suff. अ) congressus, conventus. –

दो Cl. 4. Atm. perire, evanescere दीन (r. 542) consternatus, perturbatus, miser, moestus, tristis.

अनुव्रत adj. (अनु post, secundum, praep. insep. व्रत n. votum) deditus, addictus c. acc.

28. पथिन् m. (r. 198) via – r. पथ् ire Cl. 1. ire.

तल n. 1) planta pedis. 2) in fine comp. tergum; superficies rei ut terrae, aëris, rupis, domus.

साक्षात् adv. (स cum, अक्ष oculus in Abl. r. 607) in conspectu, coram.

सम्पद् f. (r. पद् ire praef. सम्) 1) perfectio, felicitas. 2) sors. –

29. भ्राज् Cl. 1. P. A. lucere, splendere रवि m. sol

सङ्कल्प m. (r. क्लृप् Cl. 1 A. (kalpê)) 1) consilium; 2) mens

स्मि Cl. 1 P. A. ridere c. वि obstupescere

30. स्तम्भ् Cl. 1 Atm. niti, conniti, inniti c. Acc. rei – c. वि 1) fulcire, stabilire 2) sistere, retinere, inhibere – veluti currum

विमान n. (ut videtur a r. मा metiri) vehiculum, currus.

दिवौकस् m. (coelum tanquam domicilium habens – दिव coelum ओकस् domus, domicilium) coelicola.

तॄ Cl. 1. Par. interdum Atm. transgredi, trajicere – c. अव descendere (pf. ततार, तेरिम r. 407)

नभस् n. aër, coelum.

31. साहाय्य n. (सहाय comes, socius suff. y v. r. 582) societas, auxilium.

दूत m. nuntius. उत्तम adj. optimus, praestantissimus, pulcherrimus. –

द्वितीय secundus. –

1. करिष्य

कृताञ्जलि adj. (कृत et अञ्जलि m. manuum junctio) factam manuum conjunctionem, implorationem habens.
2. के § 249. असौ § 244 nom. masc. ille.
4. अप् f. aqua § 199, pl. tantum.
शरीर n. corpus. अन्त m. n. 1) finis, 2) mors.
कर 1) adj. in fine comp. faciens 2) subst. m. manus, elephanti proboscis.
: आद्य adj. primus; de ejus usu in fine comp. cf. r. 698.
दिदृक्षु adj. (दिदृक्ष् desid. a दृश् videre) videndi cupidus, videre desiderans.
6. इष् Cl. 6. Par. (इच्छामि r. 88) desiderare, optare c. acc. in temporibus special. pro इष
पतित्व n. (पति m.) conjugium feminae cum conjuge.
वृ Cl. 10. Par. Atm. (varayâmi, varayê) eligere.
7. इष् Cl. 4. Par. ire c. प्र caus. (prêṣayâmi) mittere
अर्ह् Cl. 1. Par. 1) dignum esse c. acc. rei; 2) convenire, decere, c. nomin. pers. quam decet; 3) posse; 4) saepissime temp. praes. hujus rad. ut verbum auxiliare in constructione cum infinitivo adhibetur, ad rogationem exprimendam, ubi Germanorum müssen maxime respondet.
8. पुंस् m. etiam पुमस् pro themate haberi potest, ex quo ortum esse videtur पुंस्.) mas, vir — cf. r. 205.
स्त्री f. femina — v. r. 170: nom. strî für strîs; acc: strîm od. regelm. striyam.
सह् Cl. 1. Par. Atm. 1) sustinere, perferre 2) condonare c. उत् posse.
ईदृश् talis — cf. r. 263. क्षम् Cl. 1. 1) Atm. tolerare, perferre pati 2) Par. ignoscere, concedere, condonare, indulgere.

9. श्रु c. सम् 1) audire, 2) polliceri.
व्रज् Cl. 1. Par. Atm. ire, procedere.
माचिरम् adv. (चिरम् diu) sine mora, statim.
10. रक्ष Cl. 1. Par. servare, custodire.
वेश्मन् n. domus (viś intrare,
सह् c. उत् posse.
11. विश् Cl. 6. Par. intrare. c. प्र i. q. simpl.
विवेश m. (r. विश् intrare) 1) introitus, ingressio 2) palatium. nivêśana n. introitus, ingressio 2) domus, domicilium sedes.
12. (दिव् Cl. 4. Par.) दीव् Cl. 4. Atm. fulgere, splendere, flagrare – देदीप् intens. valde splendere.
वपुस् n. corpus (r. वप् Cl. 1 Par. Atm. spargere, seminare)
13. अतीव adv. valde (ati et iva sicut
सुकुमार adj. (f. ई e सु et कुमार puer) 1) juvenis; 2) tener.
तनु (r. तन् extendere) 1) adj. (f. tanu, tanû, tanvî v. 29) tenuis 2) f. m. corpus.
लोचन n. oculus praesertim in fine compp. (lôc Cl. 1. Atm. videre)
क्षिप् Cl. 6. Par. conjicere, mittere – c. â 1) id. 2) spernere, contemnere.
[प्रभास् f. splendor (r. भास् Cl. 1. Atm. interdum Par. lucere, splendere)] prabhâ f. (a bhâ splendere) splendor.
शशिन् m. (lepore praeditus a शश lepus) luna
14. वृध् Cl. 1. Atm. crescere
चारु adj. pulcher हासिन् adj. (r. हस् ridens, subridens, in fine compp.
चिकीर्ष् forma desider. rad. कृ.

धृ cl. 10, Par. interdum Atm. ferre, sustinere 2) putare.
15. भ्रम् cl. 1. Par. se movere, labare 2) currere, vagari. 3) c. Acc. peragrare c. सम् — सम्भ्रान्त commotus, consternatus.
परम adj. eximius, immensus.
पत् cl. 1 Par. cadere c. ut: exilire — id. c. ut et sam
धृष् cl. 1 et 10. Par. vincere, opprimere.
16. प्री cl. 9. Par. Atm. exhilarare, diligere — pass. प्रीत laetus, exhilaratus
विस्मय m. admiratio, stupor (r. स्मि cl. 1. Par. Atm. ridere)
अन्वित adj. praeditus (part. perf. ab. इ ire, praef. anu)
पूज् cl. 10. Par. 1) honorare, colere, venerari; 2) honorifice hospitio excipere (II. 14) 3) ornare — c. abhi id.
17. कान्ति f. (r. कम् amare) 1) desiderium 2) splendor, pulchritudo.
धैर्य n. (धीर firmus) firmitas, constantia.
18. हृ cl. 1. Par. Atm. 1) rapere, abripere; 2) afferre, petere c. â praef. vi (व्याहृ) dicere, loqui, clamare.
किञ्चन aliquis, quispiam, ullus v. 260.
लज्जावत् adj. pudore affectus, pudibundus (lajjâ f. pudor, lajj cl. 6. Par. Atm. pudore affici)
20. अनवद्याङ्गी cf. I. 12.
वर्धन (a causal. rad. वृध् crescere, suff. ana) qui auget
हृच्छय m. (qui in corde jacet vel dormit a hrid cor शय qui jacet, dormit r. शी) amor et deus amoris.
वत् adv. sicut, in fine compp.
अनघ adj. (agha peccatum) liber a peccatis.

21. हि conj. 1) enim 2) part. interrog. 3) expl.
उग्रशासन adj. asperum, severum jussum habens (ugra durus, śâsana n. jussus)
22. विद्धि cf. 285. 323.
कल्याण adj. (f. णी) bonus, justus, eximius (kalya n. diluculum, ortus lucis.
23. शोभन adj. (r. शुभ् splendere) pulcher.
24. प्रभाव m. potestas, praepotentia (r. भू – bhâva existentia)
वृ Cl. 10. Par. Atm. (vârayâmi, vâraye) arcere, impedire. –
25. भद्र 1) adj. laetus. felix. 2) subst. n. salus, felicitas, praesertim in salutationibus vel benedictionibus.
(obsol. r. भन्द् gaudere, abjecto न suff. र),
इष् Cl. 4. Par. ire – c. प्र caus. mittere.
बुद्धि f. (r. बुध् suff. ति) 1) animus, mens, intellectus 2) sententia, consilium.

Liber quartus.

1. नमस् n. indecl. inclinatio, adoratio (r. नम् suff. अस्)
नमस्कृ adorare B. 585. [illegible] gerund. auf tya cf. B. 565.
हस् Cl. 1. Par. ridere, subridere — c. प्र id.
ब्रू Cl. 2. Par. Atm. dicere, loqui, c. Acc. et Gen. — B. 317:
praes. bravîmi, bravîši, bravîti, brûvas, brûthas, brûtas
etc. Impf: abruvam (abravam?), abravîs, abravît
(प्रणय m. affectio, benevolentia, amor; 2) conjugium) [illegible]
a rad. [illegible]
नी Cl. 1. Par. Atm. ducere — c. प्र 1) abducere (2) uxorem ducere).
praes. praṇayâmi — Imper. atm: praṇayai, praṇayâva,
praṇayatâm, praṇayâvahai, praṇayêthâm, praṇayêtâm;
praṇayâmahai, praṇayadhvam, praṇayantâm.
श्रद्धा (śraddhâ) fides f. B. 607. cre-do यथाश्रद्धम् [illegible]
adv.
2) वसु n. (res, divitiae [illegible])
स्रम्भ् Cl. 1. Atm. confidere, sperare. Part. pass. स्रब्ध; B. 548
3. दह् Cl. 1 et 4. Par. urere [illegible]
पत् Cl. 1. Par. cadere — c. नि praef. सम् (sannipat) in [illegible]
caus. सन्निपातय् congregare, convocare.
4. भज् Cl. 1. Par. Atm. colere venerari.
ख्या Cl. 2. Par. dicere, appellare — c. â praef. prati (प्रत्याख्या)
depellere, repellere, repudiare.
मानद m. (mâna m. honor) qui honorem tribuit, [illegible] — in voc.
solum invenitur.
विष m. n. venenum जल n. aqua.
रज्जु m. funis, [illegible] 201.
6. रजस् n. (r. rañj) 1) pulvis lokakṛt — [illegible] comes,
तुल्य adj. similis, aequalis; c. instr. comi-t, antistites
tulâ [illegible]
वृत् Cl. 1. Atm. ire 2) versari, esse, existere.
7. विप्रिय adj. (vi et priya gratus) ingratus.
चर् Cl. 1. Par. 1) ire, incedere, ambulare 2) facere agere
c. â adire, frequentare; 2) agere.

मर्त्य adj. (मृ) mortalis

मृत्यु m. mors. अर्ज् Cl. 1. Par. Cl. 10. Par. Atm. colligere, conservare, adipisci, acquirere.

त्रा Cl. 2. Par. liberare, servare.

8. वासन् vestis n. (vas – vestire ἕννυμι) दिव्य adj. coelestis (r. div, diva)

चित्र adj. 1) varius, versicolor 2) habilis.

स्रज् f. sertum e floribus

भूषण n. ornamentum (r. bhûsch, 10 Cl. ornare.

मुख्य adj. praecipuus, excellentissimus (mukha n. os).

भुज् Cl. 7. Par. Atm. edere, vesci, frui. –

9. कृत्स्न adj. totus, omnis, universus. Katâsa der [illegible]

क्षिप् Cl. 6. Par. conjicere, mittere. – c. सम् comprehendere, contrahere, corripere.

ग्रस् Cl. 1. Atm. nonnunquam Par. Cl 10 Par. vorare, glutire, deglutire. [illegible]

10. दण्ड m. n. sceptrum भय n. timor [illegible] Yama [illegible] – Zend-Yima [illegible]

ग्राम m. 1) turba – 2) pagus, vicus

रुध् Cl. 4. Atm. (Par.) c. अनु amare, colere, deditum esse.

11. मर्दन m. (r. मृद्) contritor.

12. विशङ्का f. dubitatio. सुहृद् amicus. वाक्य n. sermo.

13. प्लु Cl. 1. Atm. (Par.) ire – c. âbhi praef. sam, tegere; समाभिप्लुत, tectus – c. â praef. sam – humectare – samâpluta humectatus.

नेत्र n. oculus. शोक m. (r. शुच्) moeror अथ 1) at; 2) et, etiam; 3) tum.

14. भर्तृ m. (भृ) qui sustentat, maritus.

15. वेप् Cl. 1. Atm. tremere.

दौत्य n. (दूत nuntius) nuntii munus

कल्याण adj. (f. णी) bonus, eximius.

इह adv. 1) cum sensu locativi 'hic' 2) c. sensu acc. pro idam, huc.

सह् Cl. 1. Par. Atm. sustinere, perferre; 2) condonare – c. ut posse.

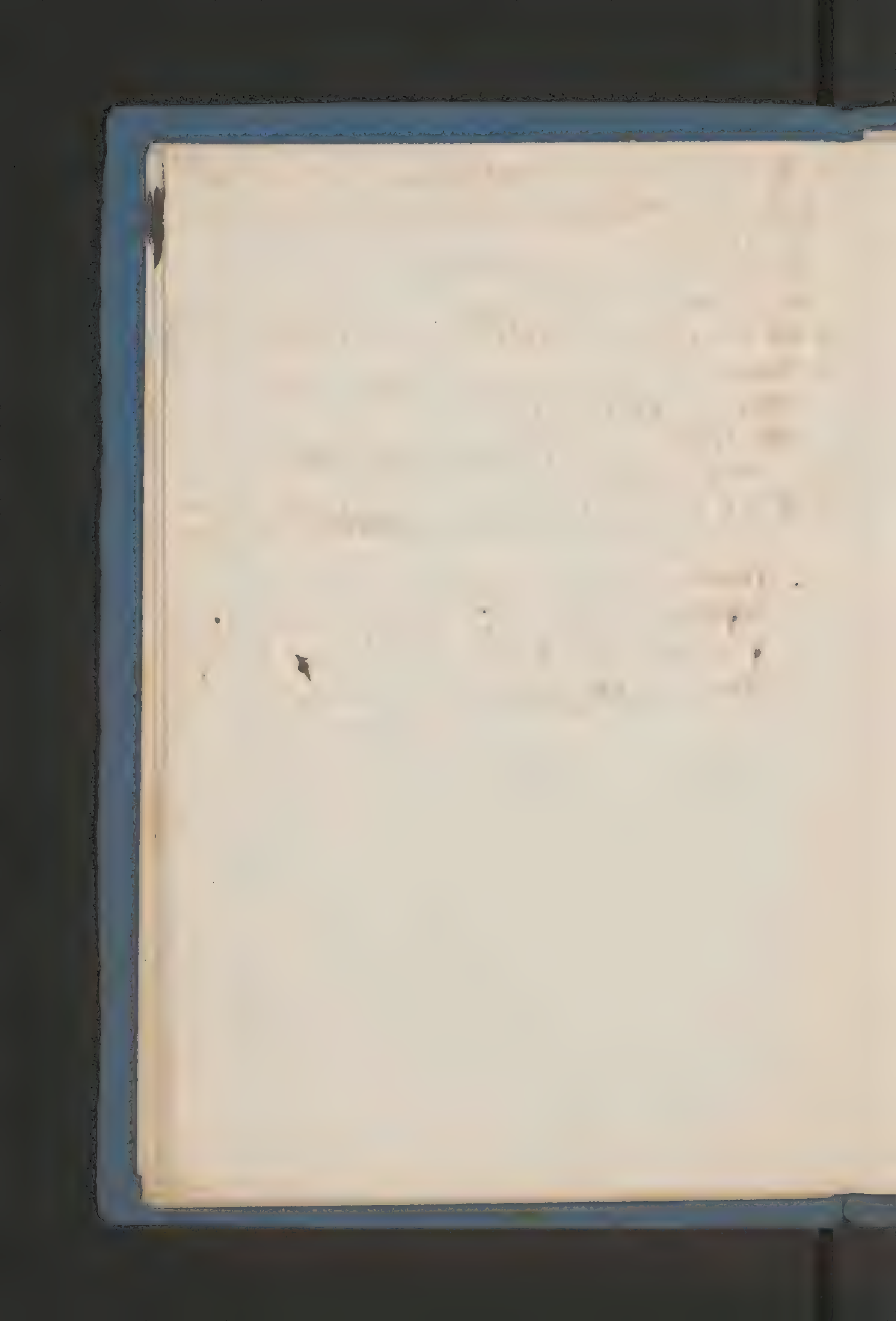
16.

17.

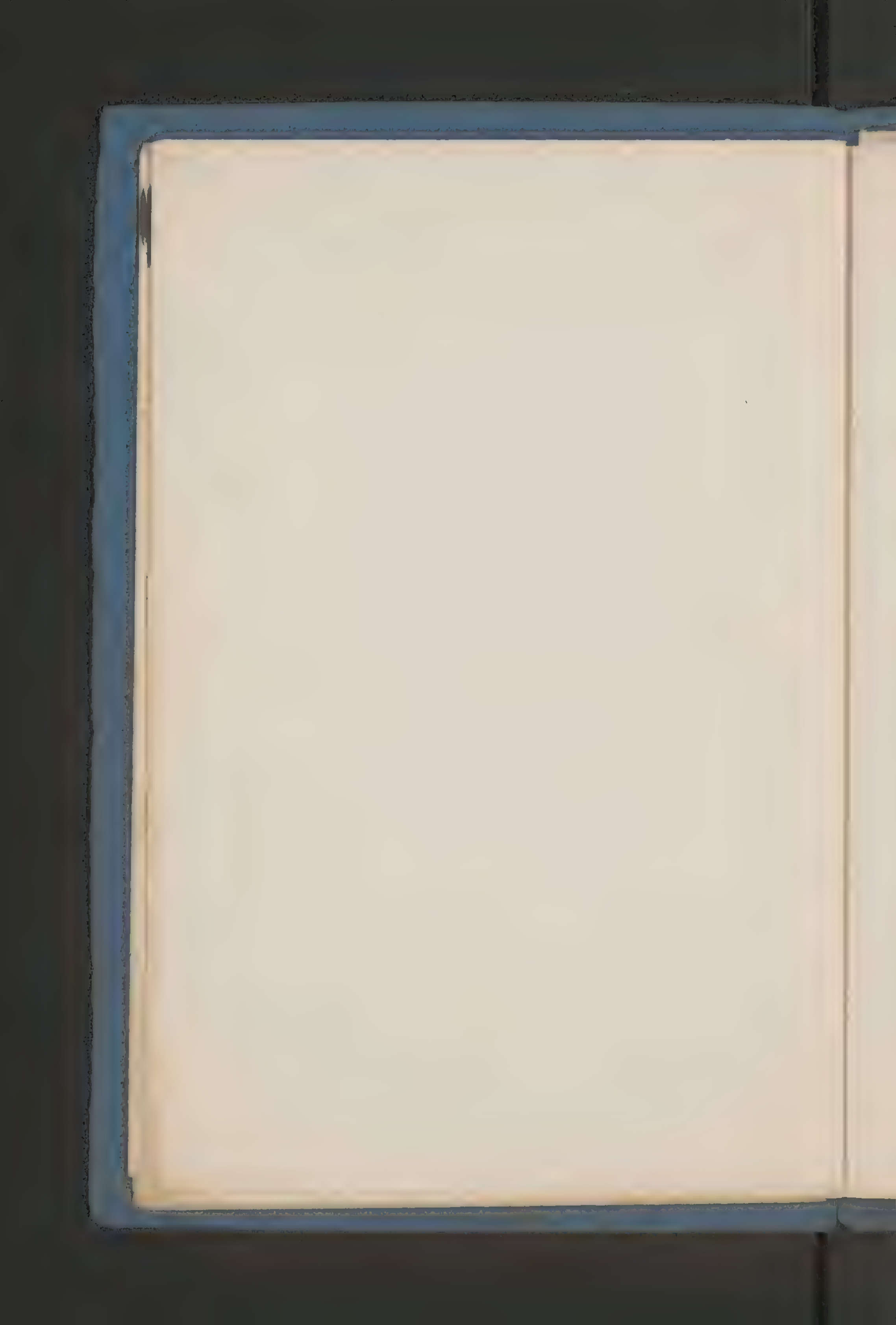
18.

19.

16. श्रु cl. 5. Par. audire — c. प्रति polliceri.
दैवत m. deus. विशेषतस् adv. (viśeṣa m. differentia, iś distinguere) praesertim.
यत्न m. opera, nisus (यम् cohibere)
रभ् cl. 1. Âtm. c. â incipere. ponere
17. भद्र laetus, felix — धा cl. 3. Par. Âtm. c. वि ~~considerare~~ disponere, anordnen.
18. वाष्प m. lacrima — in sing. solum usurpari videtur.
आकुल (r. कुल्) turbatus.
शुचि (śuć 4. purum esse) purus, albus. स्मित n. risus a r. स्मि 1. Par. Âtm. ridere.
ह्वे c. â praef. prati; dicere, loqui. शनकैस् lente. (instr. pl. a śanaka) gen. śanais
19. उपाय m. remedium, dolus (upa-aya)
निरपाय adj. bah. (e nir et apâya m. devertiendum) ir praef. apa suff. -a) non devius, infallibilis.
दोष m. a r. दुष् cl. 4. peccare — delictum.

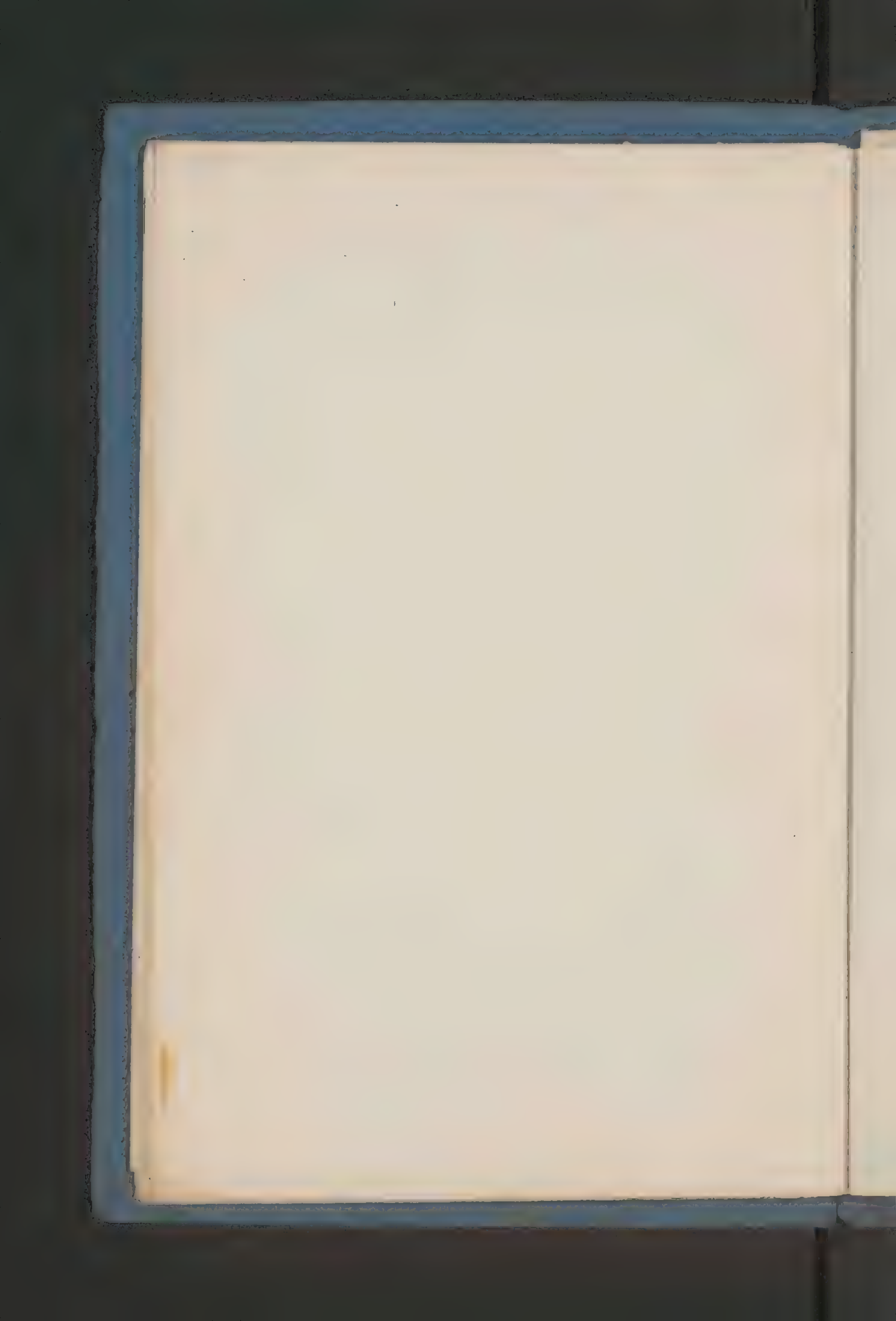

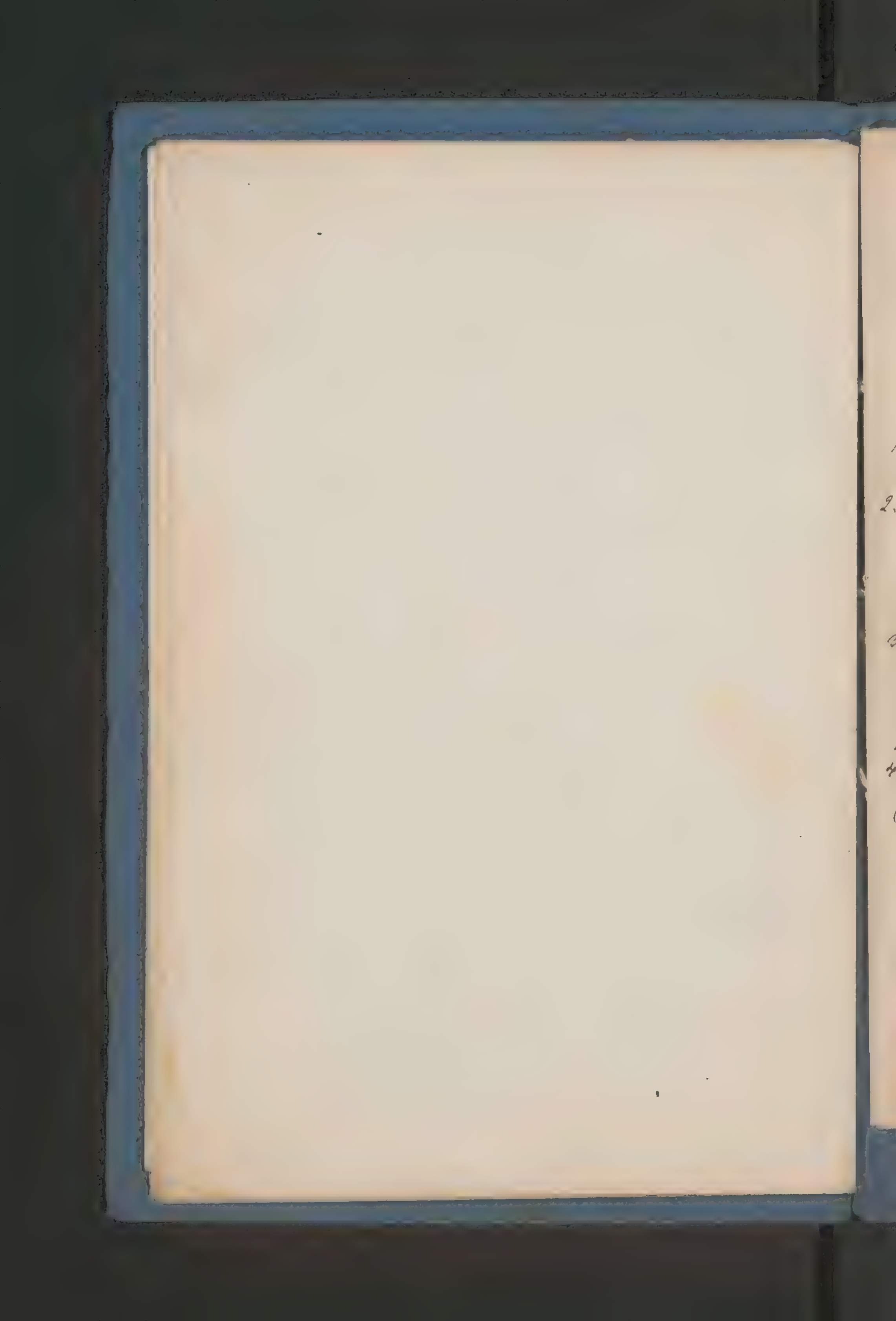

70

Nalas. Livre I.

Vrihadasvas dit :

1. Il était un roi du nom de Nalas, puissant fils de Virasenas, doué de vertus désirées, beau, connaisseur de chevaux.

2. Il était placé à la tête des rois des hommes, comme le maître des Dieux, au-dessus au-dessus de tous, comme le soleil par la splendeur.

3. Pieux, instruit des Védas, héros, maître de la terre à Nishadas, ami des dés, véridique, grand maître d'une armée ;

4. Désiré des femmes illustres, noble, ayant dompté ses sens, protecteur, le meilleur des archers, comme Manus lui même en présence.

a.

1. Virasenas dit au puissant fils de Nalas.
2. Il était doué de grandes et de belles vertus.
3. Nalas était placé au-dessus des rois des hommes.
4. La splendeur du soleil est désirée.
5. Des femmes nobles et pieuses, ayant dompté leurs sens, sont à Nishadas.
6. Manus était le maître des cieux et de la terre.
7. Virasenas, grand maître d'une armée, et Nalas, doué d'une force redoutable, étaient placés à la tête des rois.
8. Nalas était le maître des meilleurs archers, et le meilleur connaisseur de chevaux.
9. Il dit à la femme illustre du puissant roi des hommes le nom du grand héros instruit des Vedas.
10. La femme de Nalas était placée au-dessus, au-dessus de toutes par sa beauté et par sa splendeur et elle était désirée

De tous les héros doués d'une force redoutable.

11. Manus est le maître puissant des Dieux et le grand protecteur des hommes et des femmes.

12. Les hommes étaient grands et forts, les femmes étaient pieuses, belles, douées de toutes les vertus désirées.

13. Le nom illustre du véridique fils de Virasenas était Nalas.

14. Le pieux roi et sa femme elle-même sont instruits des Védas.

---

5. Ainsi aussi était à Vidarbhas Bhimas doué d'une force redoutable, héros, doué de toutes les vertus, désireux d'enfants et sans enfants.

6. Celui-ci, pour avoir des enfants, fit un grand effort avec une grande attention. Un sage Brahmane alla le voir, nommé Damanas, ô Bhâratas!

7. Ce Bhîmas, désireux d'enfants, le réjouit, connaissant son devoir, avec son épouse, ô maître des rois, l'ayant très-honoré par son hospitalité.

8. Damanas, lui étant propice lui donna avec son épouse un présent, la perle des jeunes filles et trois nobles garçons, (lui) jouissant d'une grande gloire.

1. Trois garçons étaient à l'épouse de Damanas grands, nobles, jouissant d'une grande gloire.
2. Tu es désireux d'enfants.
3. L'épouse de Bhimas alla voir deux sages brahmanes qui étaient les meilleurs et les plus pieux des hommes, les maîtres de la terre.
4. Nalas fit un grand effort pour avoir de la gloire.
5. Les efforts de l'armée de Nalas réjouits le roi des rois.
6. Manus est le plus puissant des Dieux qui sont les maîtres des eaux et des fleuves.
7. Les Dieux sont favorables aux grands sacrifices des hommes sages.
8. Damanas, très-honoré et très-reconnaissant de l'hospitalité de Bhimas, lui donne une perle.
9. Les présents des jeunes filles sont désirés par les garçons plus jeunes.
10. Les jeunes filles douées de toutes les vertus sont des perles chères aux héros.
11. La jeune fille donna au héros en présents la tête de son père.
12. Le devoir des maîtres des rois, et des puissants héros est de faire de grands

sacrifices aux Dieux.
13. Nalas donna aux meilleurs des archers une splendide hospitalité; B
14. Bhîmas leur donna cent chevaux très-beaux et cinquante grands chars.
14. Une épouse sans enfants est une femme sans gloire et une perle sans éclat.

9. Damayanti, Damas, Dantas et l'illustre Damanas, doués de toutes les vertus, redoutables, doués d'une force redoutable.
10. Et Damayanti par sa beauté, par sa splendeur, par sa gloire, par son bonheur et par sa fortune acquit une grande gloire dans les mondes, avec sa belle ceinture.
11. Or, quand elle eut atteint son âge, cent servantes ornées, et cent amies, l'entouraient comme Sachi.
12. Là brillait la fille de Bhimas, ornée de tous les ornements, au milieu de ses amies, ayant un beau corps, comme la foudre.

C.

1. Damayanti était une jeune fille, douée de nobles vertus et ornée d'un beau corps.
2. A sa ceinture ornée de tous les ornements brillaient les plus belles perles du monde.
3. Les filles de Damas entouraient leur père illustre, redoutable, sage et bienveillant.

4. L'armée de Damayanti acquit aussi une grande gloire par son beau corps.
5. La noble tête du puissant roi brillait au milieu de l'armée comme le soleil au milieu des nuages.
6. Damayanti, désirant des enfants dans son cœur alla voir un illustre brahmane avec cent servantes ornées de tous les ornements et cinquante armées désirées par tous les héros.
7. Un riche marchand alla voir les quatre fils de Damanas et leur parla comme un père bienveillant à ses enfants.
8. Damayanti est la gloire de toutes les femmes de la terre et la perle du monde.

76

